

Rezime izvještaja guvernera – novembar 2022.

U Izvještaju guvernera za novembar 2022. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2022. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u novembru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2022. godinu.

Prema konačnim podacima MONSTAT-a, u 2021. godini ostvaren je realni rast BDP-a od 13,0%, u odnosu na 2020. godinu. U prvom kvartalu 2022. godine, prema preliminarnim podacima, ostvaren je realni rast od 7,1%, u drugom 12,7%, a u trećem kvartalu rast od 3,2% u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Potrošačke cijene su u novembru 2022. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 0,9%, a u odnosu na novembar prethodne godine za 17,5%.

Industrijska proizvodnja je, prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u prvih jedanaest mjeseci 2022. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila pad od 4,2%. Pad proizvodnje je evidentiran u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 15,4%, dok je rast ostvaren u sektorima prerađivačke industrije od 1,7% i sektoru vađenja ruda i kamena od 10,3%.

Broj dolazaka turista prema preliminarnim podacima, u kolektivnom smještaju, u prvih jedanaest mjeseci 2022. godine iznosio je 1,13 miliona što je za 59,26% više u odnosu na uporedni period prethodne godine. U istom periodu ostvareno je 4,23 miliona noćenja, što predstavlja rast od 46,12%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, prevoz putnika u prvih devet mjeseci 2022. godine u odnosu na isti period 2021. godine bilježi značajan rast u svim vidovima saobraćaja: u željezničkom za 41,72%, drumskom za 58,14% i prevozu putnika na aerodromima za 41,47%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2022. godine zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 3,08%, i pad efektivnih časova rada od 3,14% u odnosu na isti period 2021. godine.

Prosječan broj zaposlenih u novembru 2022. godine iznosio je 227.500 lica, što je za 0,51% više u odnosu na prethodni mjesec, i za 8,68% u odnosu na novembar

2021. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u novembru 2022. godine iznosio 46.389 što predstavlja rast od 3,26% u odnosu oktobar 2022. godine, a u odnosu na novembar 2021. godine pad od 17,10%.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 30. 11. 2022. godine, bio je 57.382 od kojih je 15.975 ili 27,84% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 0,64%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2021. godine rast iznosio 2,52%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju novembra 2022. godine, iznosio 966,11 miliona eura, i bio je veći za 1,76% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou 14,52%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 30. 11. 2022. godine (15.975) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bio je 1.431 privredni subjekt čija blokada je iznosila 30.241.799,39 eura što čini 3,13% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 14.544 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 935.870.844,12 eura što čini 96,87% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 30. 11. 2022. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,06% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 26,67% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,32% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 48,08% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju novembra 2022. iznosila je 6,24 mlrd. eura, što na godišnjem nivou predstavlja rast za 929,12 miliona eura, ili 17,51%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju novembra 2022. godine iznosili 3.685,85 miliona eura i u odnosu na novembar prethodne godine ostvarili su rast od 6,03%, dok su u odnosu na prethodni mjesec ostvarili rast od 1,44%.

Depoziti u bankama u novembru 2022. godine iznosili su 5.069,74 miliona eura i u odnosu na novembar 2021. godine bilježe rast od 21,26%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili rast od 1,33%. Ukupan kapital banaka na kraju novembra 2022. godine iznosio je 651,38 miliona eura, i u odnosu na isti period prethodne godine bio je veći za 4,98%, dok je u odnosu na prethodni mjesec viši za 3,55%.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju novembra 2022. godine iznosili su 194,12 miliona eura i u odnosu na novembar 2021. godine bilježe rast od 22,93%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili rast od 5,27%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju novembra 2022. godine iznosili su 211,72 miliona eura i činili su 5,74% ukupnih kredita. Na godišnjem nivou bili su viši za 1,87%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili pad od 5,12%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju novembra 2022. godine iznosila je 5,81%, i u odnosu na kraj novembra 2021. godine zabilježila je rast od 0,12 pp, dok je bila za 0,13 pp viša u odnosu na kraj prethodnog mjeseca. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u novembru 2022. godine iznosila je 6,44%, i na godišnjem nivou bilježi rast od 1,25 pp, dok je bila za 0,85 pp viša nego u prethodnom mjesecu. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,27% na kraju novembra 2022. godine i u odnosu na isti period prethodne godine bila je niža za 0,07 pp, dok je u odnosu na kraj prethodnog mjeseca zabilježila rast od 0,02 pp.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 260,97 miliona eura na kraju novembra 2022. godine, i u odnosu na isti period prethodne godine bila je veća za 41,29 miliona eura ili 18,80%, dok bilježi rast od 3,59 miliona eura ili 1,40% na mjesečnom nivou. Tokom novembra 2022. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 68,07%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 31,93%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 99,57 miliona eura za jedanaest mjeseci 2022. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (81,16%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (18,84%).

Ostvareni promet na Montenegroberzi tokom jedanaest mjeseci 2022. godine iznosio je 65,22 miliona eura, ostvaren je kroz 845 transakcija i u odnosu na isti period prethodne godine bio je viši za 42,36%. Tržišna kapitalizacija na dan 30. 11. 2022. godine iznosila je 3.310,18 miliona eura, i na godišnjem nivou bilježi rast od 5,56%, dok na mjesečnom nivou bilježi pad od 0,76%.

Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju novembra 2022. godine bila 12.616,62 indeksnih poena, bilježi rast od 19,43% na godišnjem nivou, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi pad od 0,29%. Indeks MNSE10 iznosio je 890,59 indeksnih poena i bilježi rast od 16,63% u odnosu na novembar prethodne godine, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi pad od 1,21%.

Izvorni prihodi budžeta u prvih jedanaest mjeseci 2022. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, iznosili su 1.789,96 miliona eura i bili su viši za 3,17% u odnosu na planirane, a za 7,64% u odnosu na uporedni period prethodne godine. Budžetski rashodi iznosili su 1.884,36 miliona eura i zabilježili su pad od 9,09% u poređenju sa planiranim, a rast od 8,53% na godišnjem nivou. Budžetski deficit iznosio je 94,40 miliona eura i činio je 1,66% prognoziranog godišnjeg BDP-a.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju septembra 2022. godine, državni dug je iznosio 3.999,75 miliona eura ili 70,17% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 375,25 miliona eura ili 6,58% BDP-a, a na spoljni dug 3.624,50 miliona eura ili 63,58% BDP-a. Na kraju decembra 2021. godine, javni dug je iznosio 4.162,79 miliona eura ili 84,01% BDP-a.

U novembru su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Između ostalog, u vezi sa realizacijom *bilateralnih aktivnosti u okviru „Programa jačanja kapaciteta centralnih banaka Zapadnog Balkana sa ciljem njihove integracije u Evropski sistem centralnih banaka – Faza II“* iz oblasti Monetarne statistike, održan je pripremni sastanak sa ekspertima iz Hrvatske narodne banke i pripremljen Akcioni plan za realizaciju aktivnosti. U okviru bilateralne tehničke saradnje sa partnerskim centralnim bankama, realizovana je posjeta eksperata Hrvatske narodne banke na teme iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u novembru.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.